

Aleksander Nikolajevitš Ostrovski (1823—1886) on nimekaim vene näitekirjanik, kelle looming nii arvuliselt (ligi poolsada näidendit) kui ka sisuliselt on nii suur ja tähtis, et nimed „vene teater“ ja „Ostrovski“ on saanud sünonüümideks. Olgu lühidalt tähendatud, et möödunud sajandi 60.—70.-te aastate vene elu-olu mõistmine ei ole hästi mõeldav ilma Ostrovski loomingu tundmiseta.

Kuigi ka teised vene suurkirjanikud on loonud teatrile, nagu Puškin, Gogol, Lermontov, Turgenev, Leo ja Aleksei Tolstoid, Tšehhov — siis on see ikkagi olnud vaid osa nende ulatuslikust loomingust. Ostrovski seevastu on pühendanud kogu oma loomingu teatrile.

Ostrovski lavateoste keskkond koosneb peamiselt väikestest ja keskmistest kaupmeestest ja nende naistest — lastest, nende sellidest, väikestest ja keskmistest ametnikest, näitlejaist, teenijaist, päevavarastest, kaardimooridest ja ennustajatest. „Pärast tarku palju,“ ette ei ühtegi“ — erineb teistest sellepoolet, et ta kujutab Moskva tolleaegse kõrgema kihi elu.

Ostrovski teostele on omane teatud didaktilisus, ning see tendents õpetada ja manitseda, peegeldub muuseas sageli ka tema näidendite pealkirjades, mis viitavad tüki programmile, ta moraalile, teda läbivale mõttele või tuumale. Käsitades inimlikke pahesid, võiksid ta teosed kergesti kujuneda piitsutavaks satüüriks (nagu kõnealunegi teos), kuid autorile omane loomupärane optimism ja usk inimesesse ei luba sel satüüril areneda kõrvetavaks sarkasmiks. Ostrovski kujude üheks plussiks on see, et neis on huumorit, ja see teeb neid inimlikult vastuvõetavaks, isegi kui nad muidu on negatiivsed. Mis oleks näiteks kõnealuse näidendi peategelane Glumov ilma huumorita? Vastik küünik. Kuid seesama Glumov, kes päev otsa silmakirjatseb, tunneb vajadust õhtuti üksinda olles südameelt kõik välja puistata, mis sinna päeva jooksul sapina on kogunenud, — ta peab päevikut. Glumov päevikuta poleks Glumov, vaid lihtsalt lurjus, pealegi mitte huvitav lurjus. Kuid, tänu sellele päevikule, muutub ta huvitavaks, muutub inimeseks, ja see sunnib meid huvi ja põnevusega jälgima ta seiklusi. Ja kui ta lõpuks sisse kukub, siis on tast veidi kahju...

Albert Üksip.